

**การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดน
จังหวัดเลย**

**Development and upgrading of Buddhist community culture management along
the border of Loei Province**

ศตวรรษ สงกาพันธ์ Satawat Songkaphan

ธงชัย ลิงอุดม Thongchai Singudom

พระนุชิต นาคเสโน Phranuchit Nacaseno

อัครารวรรณ ไชยะเชียว Acharawan Jaiyakheaw

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkorn Buddhist University, Loei Religious College

rak2125252499@gmail.com

Haripunchai Review 21/09/2565

Haripunchai Review 10/10/2565

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ 2.เพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ และ 3.เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม การวิจัยในครั้งนี้จึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย ประชาชนจะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในทางกำชับเคลื่อนวัฒนธรรมวิถีพุทธ กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือครอบครัวที่ยากจนต่างก็ยินยอมปฏิบัติตามผู้นำที่มีรากฐานทางฐานะที่ดีกว่า ส่งผลให้ประชาชนยังขาดการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาการขับเคลื่อนวัฒนธรรมโดยแท้จริง

2. การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามหมวดหมู่เนื่องจากสภาพพื้นที่ห่างไกลความเจริญ การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตามนโยบายวิถีพุทธนั้นค่อนข้างที่จะกระทำได้ยาก คือ กำลังคนที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามพื้นที่ทุรกันดาร บางครั้งชุมชนต้องการโดยอาศัยกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรม ศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน

3. เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม โดยประชาชนจะเล็งเห็นความสำคัญในกระบวนการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกระบวนการชักจูงจากผู้นำชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนา, การยกระดับ, วัฒนธรรม, ชุมชนวิถีพุทธ

Abstract

This article is part of the research on Development and upgrading of Buddhist community culture management along the border of Loei Province The objectives are: 1. To study the problem of Buddhist community cultural management. 2. To develop and upgrade the management of Buddhist community culture and 3. To propose a model of community culture management in a Buddhist way along the border of Loei Province through participation. In this research, a qualitative research model was used.

The research results found that:

1. People will create unity among the group as well. But there is still a lack of inculcating morals and ethics in driving Buddhist culture. That is, low-income people or poor families agree to follow leaders with better foundations. As a result, people still lack awareness of the real development of cultural drives.

2. Development and upgrading of Buddhist community culture management It is a collection of information about the Buddhist community culture by category due to the remote civilization. Developing the capacity of officers in accordance with the Buddhist policy is quite difficult to do, since most of the unskilled manpower works in remote areas. Sometimes the community demands through rules and regulations that

result from tradition. various beliefs of the community based on local wisdom, rituals, religion, culture according to the way of life and culture within the community.

3.The people will recognize the importance of the process of government officials. and cooperate with government officials through a process of persuasion from community leaders.

Keywords: development, upgrading, culture, Buddhist community

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามเมืองชายแดนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ในฐานะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การที่ เศรษฐกิจและแหล่งจ้างงานมีการกระจุกตัวในเมืองใหญ่เพียงไม่กี่แห่ง ทำให้เกิดการอพยพแรงงาน ทำให้แรงงาน ต้องทิ้งครอบครัวไปทำงานทำในเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวและปัญหาเยาวชนและสังคม ตามมา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดเมืองหลักให้มากขึ้นและมีการกระจายตัวในทุกภูมิภาค เช่น การพัฒนา เขตพิเศษและความร่วมมือในภูมิภาค เพื่อเป็นกลจักรสำคัญของการสร้างเศรษฐกิจบนฐานทรัพยากร แรงงาน ความรู้และความริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในพื้นที่ จากการคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการขยายตัวของเมือง ทำให้คาดได้ว่าประชากรของประเทศไทยเกินกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ จะอาศัยอยู่ในเมือง และเส้นแบ่งระหว่างเมืองกับชนบทจะน้อยลงเป็นลำดับ ด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทั่วถึง หากมิได้เตรียมการรองรับกับสถานการณ์ดังกล่าว อาจเกิดความไม่สมดุลในด้านสิ่งแวดล้อมและเกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการ จัดทำแนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เมื่อนำอยู่ (Smart/Livable City) และเมืองอัจฉริยะ ซึ่งไม่เพียงพัฒนาทางกายภาพเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงการบริหารจัดการด้วย เช่น การพัฒนาระบบงบประมาณพื้นที่และระบบบริหารราชการแผ่นดินเพื่อการกระจายศูนย์กลางความเจริญ การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักให้ประชาชนผู้อยู่อาศัย "อยู่ดีมีสุข" ทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ และมิติสังคม ตลอดจนสร้างเป็นวัฒนธรรมวิถีพุทธ บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน สืบไป (ไตรรัตน์ ยืนยง, 2558: 4)

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยผ่านการผลักดันผู้ประกอบการให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นเพื่อก้าวขึ้นสู่บทบาทของการเป็นผู้ประกอบการส่งออก ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถเป็นฐาน การผลิตที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมส่งออกไปทั่วโลก ประกอบกับในยุคปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ วิสาหกิจทุกระดับควบคู่กับการเชื่อมโยงความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการบูรณาการปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบภายในท้องถิ่น การจัดหาทุน วัสดุอุปกรณ์ผสมผสานกับ เทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่นนำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ถูกต่อยอดหรือประดิษฐ์คิดอย่างสร้างสรรค์และก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการด้านการจัดการเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการประกอบการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้ผลผลิตมีความแตกต่างเหนือคู่แข่งชั้น ตลอดจนมีคุณภาพและมาตรฐานในทุกๆ ระดับด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการวิสาหกิจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันนำไปสู่ การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดการสร้างงาน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ จึงกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการทำหน้าที่ทั้งในด้านการสร้างสรรค์และ อำนวยความสะดวกต่อธุรกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศภายใต้แนวทางการผลิตและการ บริโภคอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่การพัฒนา อย่างยั่งยืน เมื่อปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีการสร้างกลไกส่งเสริม และสนับสนุน ผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นจากชุมชนและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการผลักดันนโยบายในการจัดซื้อ จัดจ้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เรียกว่า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างอุปสงค์ให้แก่ตลาดใน ระดับประเทศสู่ระดับองค์กรท้องถิ่น และมุ่งให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นแข่งขันกันปรับปรุงคุณภาพสินค้า หรือบริการของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด โดยคำนึงถึงการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน (คณะอนุกรรมการเศรษฐกิจฐานราก, 2559:1-2)

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ทรัพยากรหรือทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชนหรือองค์กรโดยเฉพาะด้านภูมิ ปัญญาท้องถิ่นถือเป็นทรัพยากรทางปัญญาของท้องถิ่นไทยที่เป็นความภาคภูมิใจในรากเหง้าของชุมชน พร้อมแปรสภาพจากทุนเดิมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มหรือคุณค่าหมายรวมถึง ทรัพยากรในรูปแบบของ สินทรัพย์หรือองค์ความรู้ที่ไม่มีตัวตน อาทิ อัตลักษณ์ตำนานและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแต่ละ อำเภอหรือจังหวัด วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม ประเพณีการทำมาหากินของชาวบ้านและพิธีกรรมต่าง ๆ แต่สามารถสร้างมูลค่าในเชิงรูปธรรมได้ อาทิ สร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจขนาดย่อมผ่านตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการ นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ส่งมอบให้กับลูกค้า (บุญทวรรณ วิงวอน, 2556: มปป.)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย” เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ และเสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม โดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม ตอบสนองนโยบายของจังหวัดในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ เกิดพลังความคิดในการพัฒนาการแปรรูปแก้วให้มีคุณค่า ต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างสร้างสรรค์และเพิ่มมูลค่า ต้องนำความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมสมัยใหม่มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของชุมชน มีการสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (STORY) การปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในยุค 4.0 สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนสร้างความเข้าใจในหลักคิดแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการรวบรวมบทเรียนประสบการณ์จากชุมชนต่าง ๆ ซึ่งได้มีการดำเนินงาน และปฏิบัติการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย
2. เพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย
3. เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) คือ ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์หาสภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์จึงเป็นเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย 1) ความจริง 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ 3) การเป็นตัวแทน 4) ความหมาย ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ (Scott, J. A Matter, 1990: 1-2) สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักพุทธธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หนังสือ ตำรา ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์หาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการยกระดับชุมชนวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านอาฮี ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ 2) ชุมชนบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน 3) ชุมชนบ้านแสงภา ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว 4) ชุมชนบ้านสงาว ตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ซึ่งทั้ง 4 อำเภอนี้อยู่ในพื้นที่จังหวัดเลย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วยกลุ่ม 1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน 2) กลุ่มผู้นำศาสนา จำนวน 7 รูปหรือคน 3) กลุ่มนักพัฒนาชุมชน จำนวน 15 คน 4) ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน 5) ตัวแทนจากภาคประชาชน จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 60 รูปหรือคน เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อนำไปพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อนำไปพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักพุทธธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความวิจัย มาเป็นกรอบในการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสัมภาษณ์ การกำหนดประเด็นและตัวแปรที่จะศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย กำหนดโจทย์ หรือคำถามการวิจัย (Research Question) คือ คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัยหรือเป็นสิ่งต้องตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวเนื่องกันกับการพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดน สร้างแบบสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบจากผลงานวิจัย เอกสาร ตำราในบริบทปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกและปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน สามารถอธิบายเสริมเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ ข้อโต้แย้งต่างๆ ให้ละเอียด และเสริมให้มียุทธศาสตร์ความรู้ และความเข้าใจในปรากฏการณ์นี้ให้มีความกระจ่างและชัดเจนยิ่งขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การลงพื้นที่เพื่อไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตโดยการไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง ผู้สังเกตจะต้องเฝ้ามองพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตอยู่ห่างๆ โดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งนี้แล้วแต่การสังเกต ซึ่งถ้าผู้ถูกสังเกตรู้ตัวก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้บิดเบือนไป ผู้วิจัยไม่กำหนดเฉพาะเรื่องที่จะสังเกตอย่างเดียว แต่จะทำการสังเกตเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย จึงไม่สามารถกำหนดรูปแบบที่แน่นอนได้โดยไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกเกรงกลัวเพราะอาจทำให้พฤติกรรมผิดไปจากปกติได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นั้น ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาทำการวิจัยในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยนั้น และข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยเลือกจากแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ประกอบด้วยกลุ่ม 1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน 2) กลุ่มผู้นำศาสนา จำนวน 7 รูปหรือคน 3) กลุ่มนักพัฒนาชุมชน จำนวน 15 คน 4) ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน 5) ตัวแทนจากภาคประชาชน จำนวน 15 คน จาก 4 พื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย จำนวน 60 รูปหรือคน เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อนำไปพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมในพื้นที่เป้าหมาย 4 แห่ง ประกอบด้วย ในเขตพื้นที่ตามแนวชายแดน คือ บ้านท่าตีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน และบ้านแสงภา ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว บ้านอาฮี ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ และบ้านห้วยพิชัย ตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชมจังหวัดเลย รวม 60 รูปหรือคน

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้อง โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ บทความ และงานวิจัย ในหน่วยงาน ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยใช้หน่วยสำคัญของคำในข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏขึ้นตามประเด็นที่กำหนด และสรุปตามประเด็นของกรอบการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ แล้วนำมาวิเคราะห์ ทัศนคติ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของการวิเคราะห์การจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัยทั้งจากผลการทำวิจัย ผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงการวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัย จะนำข้อมูลจากการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ทัศนคติสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล เปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากการวิจัย และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัญหาทั่วไปการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย พบว่า สภาพทั่วไปของประชาชนจะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมวิถีพุทธ กล่าวคือ เนื่องจากประชาชนในเขตตามแนวชายแดนทั้ง 4 อำเภอ ประชาชนยังมีความยากจนจึงทำให้เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมในชนบท ประชาชนตามแนวชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 4 อำเภอ ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือครอบครัวที่ยากจนต่างก็ยินยอมปฏิบัติตามผู้นำที่มีรากฐานทางฐานะที่ดีกว่าเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจยังยากจนอยู่ ส่งผลให้ประชาชนยังขาดการสร้างจิตสำนึกให้เลื่อมใสในระบอบการพัฒนาการขับเคลื่อนวัฒนธรรมโดยแท้จริง และนอกจากนั้นข้าราชการบางกลุ่มยังทำงานไม่สนองความต้องการของประชาชน เช่น ยังทำงานเช้าชามเย็นชาม ขาดความรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายในระบบราชการ ข้าราชการประจำยังทำงานสนองนโยบายของนักการเมืองมากกว่าประชาชน ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมตามท้องถิ่นตนเอง ถึงแม้ว่าประชาชนจะมี

ความใกล้ชิดกับหน่วยงานของรัฐและผู้นำทางศาสนา เช่น โรงเรียน วัด กลุ่มผู้นำชุมชน และภาคประชาชน ผลที่ได้จากการวิจัย สภาพปัญหาทั่วไปการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายจังหวัดเลย คือ 1.สภาพปัญหาทั่วไปด้านองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อชุมชน 2. สภาพปัญหาทั่วไปด้านองค์ความรู้ของประชาชนที่มีต่อวัฒนธรรม 3. สภาพปัญหาทั่วไปด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อนโยบายของรัฐ 4. สภาพปัญหาทั่วไปด้านทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

ผลการวิจัยข้อที่ 2 พัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนพบว่า การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามหมวดหมู่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมตามนโยบายวิถีพุทธนั้นค่อนข้างที่จะกระทำได้ยาก สืบเนื่องจากกำลังคนที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลความเจริญ บางครั้งชุมชนต้องการโดยอาศัยกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรม ศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน รวมถึงการรักษาทรัพยากรส่วนรวมของชุมชนผสมผสานกับการตั้งกฎกติกา เพื่อ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามหมวดหมู่ให้เป็นสัดส่วน โดยมีวิธีการและกระบวนการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อเป็นการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยการเสริมสร้างเครือข่ายและสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วมกัน ผลที่ได้จากการวิจัย พัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดน คือ 1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามหมวดหมู่ 2. ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนตามหมวดหมู่ 3. การดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. เสริมสร้างเครือข่ายและสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่าย

ผลการวิจัยข้อที่ 3 เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม พบว่า กระบวนการสร้างวัฒนธรรมเพื่อยกระดับตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนประชาชนจะเล็งเห็นความสำคัญในกระบวนการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกระบวนการชักจูงจากผู้นำชุมชน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนกลุ่มแม่บ้าน โดยมีมาตรการในการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธ การประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริม

ความเข้าใจและปรับทัศนคติชาวบ้านในชุมชนระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาชาวบ้านในชุมชนกระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนวยการและกลไกปฏิบัติการ สร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นการจัดทำทะเบียนวัตถุโบราณในพิพิธภัณฑ์ จัดแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลยร่วมกับสภาวัฒนธรรมประสานงานการจัดกิจกรรมการประชุมเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการประชุมตามกำหนดการจัดทำสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานโครงการให้สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ มีการวางแผนการพัฒนาวัฒนธรรมตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธภายในหน่วยงานที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้จริง โดยมีเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทิศทางการทำงานของสภาวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินงานด้านอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นตลอดจนกิจกรรมด้านการส่งเสริมงานประเพณีวัฒนธรรมอื่นๆ ในพื้นที่ตามแนวชายแดนจังหวัดเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการพัฒนาในทุกมิติ ข้าราชการ พนักงาน/ลูกจ้างสังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย และเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย ตลอดจนหน่วยงานเอกชน พ่อค้าประชาชนคนทั่วไป ผลที่ได้จากการวิจัย เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วม คือ 1. กระบวนการสร้างรูปแบบวัฒนธรรมเพื่อยกระดับตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธ 2. มาตรการในการพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธในชุมชน 3. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมเพื่อยกระดับตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธ 4. บทบาทการเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาวัฒนธรรมตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลตรามวัตถุประสงค์ที่ 1 .สภาพปัญหาการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย สภาพทั่วไปของประชาชนจะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี แต่ยังขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในทางซบเซลเลื่อนวัฒนธรรมวิถีพุทธ กล่าวคือ เนื่องจากประชาชนในเขตตามแนวชายแดนทั้ง 4 อำเภอ ประชาชนยังมีความยากจนจึงทำให้เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมในชนบท ประชาชนตามแนวชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขง ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือครอบครัวที่ยากจนต่างก็ยินยอมปฏิบัติตามผู้นำที่มีรากฐานทางฐานะที่ดีกว่าเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจยัง

ยากจนอยู่ ส่งผลให้ประชาชนยังขาดการสร้างจิตสำนึกให้เลื่อมใสในระบอบการพัฒนาการขับเคลื่อนวัฒนธรรมโดยแท้จริง และนอกจากนั้นข้าราชการบางกลุ่มยังทำงานไม่สนองความต้องการของประชาชน เช่น ยังทำงานเช้าขามเย็นขาม ขาดความรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายในระบบราชการ ข้าราชการประจำยังทำงานสนองนโยบายของนักการเมืองมากกว่าประชาชน ส่งผลให้ประชาชนขาดความรู้ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมตามท้องถิ่นตนเอง ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีความใกล้ชิดกับหน่วยงานของรัฐและผู้นำทางศาสนา เช่น โรงเรียน วัด กลุ่มผู้นำชุมชน และภาคประชาชน ทำให้ประชาชนไม่สนใจเข้าร่วมอบรมในกิจกรรมต่างๆที่ทางหน่วยงานรัฐจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระโสภณพัฒนบัณฑิต และคณะ (2561)** พบว่า ด้านบริบทชุมชน ตำบลหนองตาไก่ เป็นตำบลที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน กว่า 100 ปี มีทุนทางสังคมที่หล่อหลอมด้วยพระพุทธศาสนา ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนไป ต่างคนต้องออกไปทำมาหากินต่างพื้นที่ทำให้เด็กและคนชราต้องดูแลกันเองความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลงก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนและปัญหาสุขภาพตามมาการแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางสังคมเสริมมาตรการทางวิชาการและกฎหมายของภาครัฐโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังนำจุดแข็งคือวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนวิถีพุทธมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหายกระดับกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะหรือมาตรการทางสังคมในรูปแบบธรรมนูญตำบลที่เรียกว่า “ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธ ตำบลหนองตาไก่” ด้วยปรัชญาและแนวคิดที่ว่า “ชุมชนเข้มแข็งด้วยจิตอาสาบนพื้นฐานศีล 5 พัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อผ่านความเห็นชอบจากประชาชนแล้วประกาศใช้การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติทำในรูปแบบคณะกรรมการที่เป็นภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐเอกชนประชาชนโดยอาศัยหลักการบริหารจัดการที่ประสิทธิภาพเชื่อมโยงกับแผนงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆที่เกี่ยวข้อง

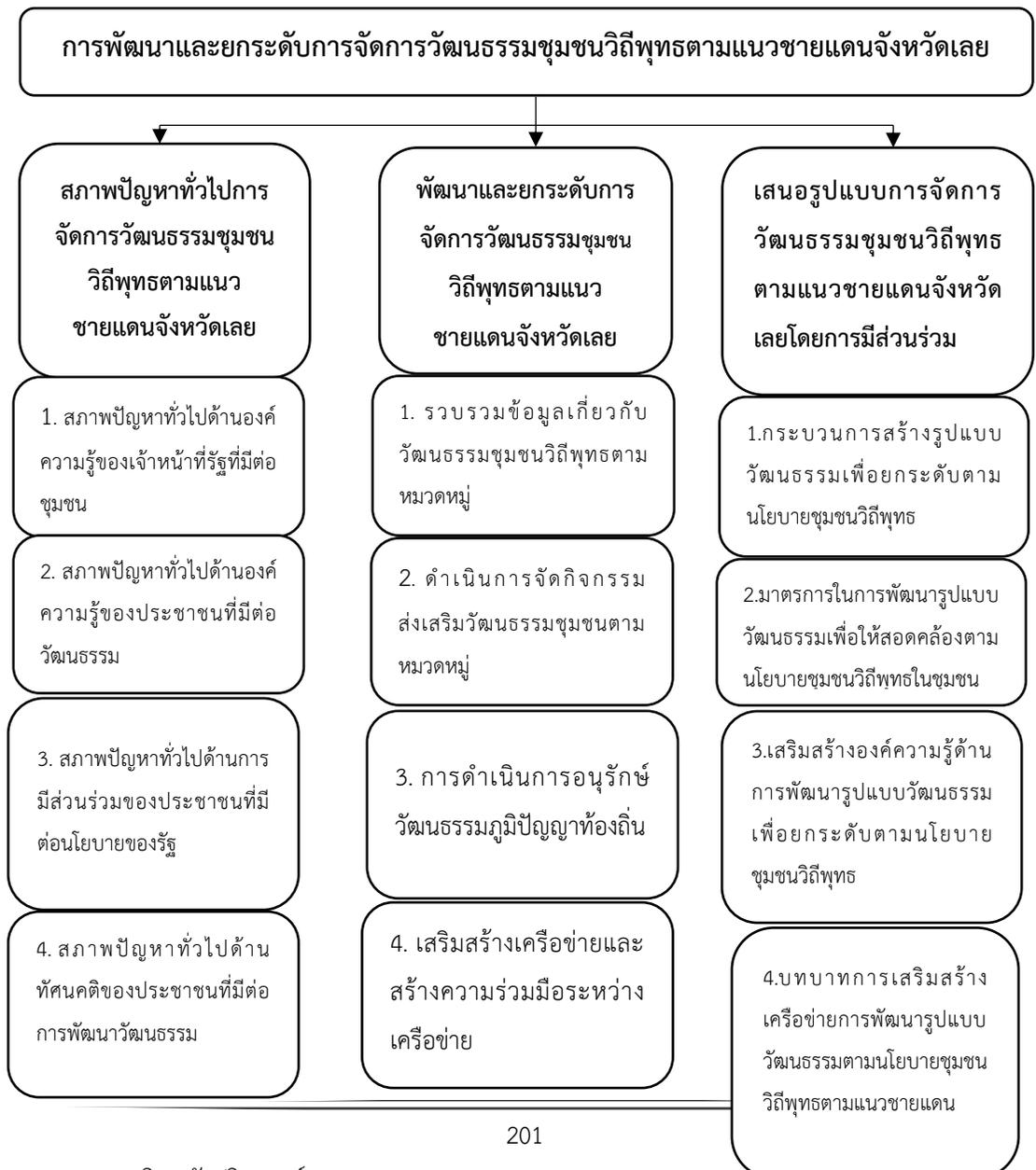
อภิปรายผลตรามัตถุประสงค์ที่ 2. การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย เนื่องจากสภาพพื้นที่ทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมตามนโยบายวิถีพุทธนั้นค่อนข้างที่จะกระทำได้ยาก สืบเนื่องจากกำลังคนที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลความเจริญ บางครั้งชุมชนต้องการโดยอาศัยกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน จึงทำให้การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่

นั้นค่อนข้างที่จะกระทำไต่ยาก ประกอบกับผู้ที่มาช่วยปฏิบัติราชการแทนไม่ใช่คนในพื้นที่ด้วย ทำให้ส่วนหนึ่งย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมและอีกส่วนหนึ่งย้ายไปอยู่หน่วยงานอื่นซึ่งไม่ใช่หน่วยงานที่มีความใกล้เคียง เช่น ย้ายไปอยู่ในสังกัดเทศบาลเมือง ฯลฯ เมื่อย้ายออกไปแล้วจากต้นสังกัดเดิมก็ไม่มีกำลังอัตรามาทดแทนให้ ทำให้กำลังพลของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่หลักจะขาดแคลนเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไทยน้อย ญาณเมธี และคณะ, (2560)** พบว่า นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือความต้องการของชุมชนเป็นหลักโดยให้ชุมชนเป็นผู้วางแผนและควบคุมการดำเนินงานตามที่ชุมชนต้องการโดยอาศัยกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรม ศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน

อภิปรายผลตรามัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลยโดยการมีส่วนร่วมกระบวนการสร้างวัฒนธรรมเพื่อยกระดับตามนโยบายชุมชนวิถีพุทธ ตามแนวชายแดนประชาชนจะเล็งเห็นความสำคัญในกระบวนการของเจ้าหน้าที่ของรัฐและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกระบวนการชักจูงจากผู้นำชุมชน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนกลุ่มแม่บ้าน เมื่อมีผู้นำชุมชนต่าง ๆ ได้ออกมาขอความร่วมมือประชาชนในหมู่บ้านหรือในท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะประชาชนมีความเชื่อที่ว่าเมื่อพลังของประชาชนที่ออกมาขับเคลื่อนในการสร้างนโยบายการพัฒนาชุมชนมีคนจำนวนมากจะเป็นการดี ซึ่งการยอมรับในกติกากการแสดงความคิดเห็นจะนำมาซึ่งได้ตัวแทนที่มาจากเสียงประชาชนโดยแท้จริงและนอกจากนั้นคนส่วนมากก็จะให้การเคารพเสียงเสียงส่วนน้อย รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนวยการและกลไกปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนามาตรการสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพและทันเวลากับการปฏิบัติการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วันชัย พลเมืองดี, (2561)** พบว่า กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้จาก ปัจจัยที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผ่านกระบวนการทางการเมืองพบว่ากลุ่มอารยธรรม 5 เชียงได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทอง ชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ เป็นชาวไต ที่เรียกตัวเองว่า ไต ลื้อ ไตยวน ไตน้อย และไตชิน โดยกระบวนการทางการเมืองจากตระกูลลาวจก นับตั้งแต่พญาเจื่อง พญามังราย และพระเจ้ากาวิละ จากอาณาจักรล้านนาสู่ล้านช้าง 2) ผ่าน

กระบวนการทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาฝ่ายนิกายเถรวาท ซึ่งได้หล่อหลอมวิถีชีวิตของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงเกิด การเรียนรู้และสร้างคุณภาพชีวิตในการการเป็นพลเมืองที่ดี โดยการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณี และ 3) ผ่านกระบวนการทางชาติพันธุ์เผ่าไต ปัจจุบันชุมชนกลุ่มอารยธรรมลุ่มน้ำโขง ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทอง ถือกันเป็นบ้านพี่เมืองน้อง มีการอพยพจากกลุ่มชาติพันธุ์ ไตลื้อ ในเมืองจังหวัดและประเทศไทย จีน ลาว

องค์ความรู้

สรุปและ ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาและยกระดับการวางแผนวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธตามแนวชายแดนจังหวัดเลย ทำให้เห็นว่า ประชาชนจะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น มีรายได้น้อย เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธต้องทำให้กำลังคนที่ไม่มีความชำนาญการเฉพาะด้านส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามพื้นที่ทุรกันดาร บางครั้งชุมชนต้องการโดยอาศัยกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน บนพื้นฐานของทุนทางภูมิปัญญา และวัฒนธรรมชุมชนโดยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้ 1. ควรมีการศึกษากระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธให้เป็นหมวดหมู่เชิงสร้างสรรค์ 2. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนตามหมวดหมู่ 3. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม การดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. วัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องควรนำแนวการพัฒนาและยกระดับการจัดการวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามคุณสมบัตินิที่สถาบันทางการเมืองกำหนดไว้ และ 5. วัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ศักยภาพ และภาพลักษณ์ที่ดีในชุมชนของตนเพื่อที่สามารถใช้ลักษณะของการพัฒนาวัฒนธรรมมาบูรณาการกับความประพฤติปฏิบัติทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้ผนวกกับกิจกรรมทางสังคมโดยให้องค์กรสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

References

- ไตรรัตน์ ยืนยง. (2558). *รอบรู้เรื่องประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรวมสาส์น, คณะอนุกรรมการเศรษฐกิจฐานราก”. (2559). *คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจฐานราก. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. สำนักสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชนและสำนักสื่อสารการพัฒนา.*
- บุญทวารณ วิงวอน. (2556). *การเป็นผู้ประกอบการยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยน้อย ญาณเมธี และคณะ. (2560). “นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. *รายงานการวิจัย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันชัย พลเมืองดี. (2561). “การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง”. *รายงานการวิจัย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระโสภณพัฒนบัณฑิต และคณะ. (2561). “การขับเคลื่อนระบบสุขภาพโดยใช้ธรรมานุญาสุขภาพชุมชนวิถีพุทธ ตำบลหนองตาไก้ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดร้อยเอ็ด”. *รายงานการวิจัย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Scott, J. , A Matter (1990).of Record. Documentary Sources in Social Research. ZCambridge : Polity Press.